

طاشينك
ارمنيجه يومي سياسي غزتيه
صاحب امتياز: هرايز مامور باد -
"TACHINK"
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN
SMYRNE
Directeur - Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN
10 ՓԱՐԱ

ԴԱՇԻՆԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	ՏՐԳ.	ՎԵՑ.	ԵՒՆ.
ԻԶՄԻՐ	80	40	30
ՊՕԼԻՍ ԵՒ ԳԱԽԱՌ	80	40	
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ	35	15	ՀԲ.

Ձեռագրակազմ ձեռագիրք եւ չին ցուրի

ՏԵՕՐԻՆ - ԽՐԱԿԱԳՐԱՊԵՏ

Հ. ՄԱՄՈՒՐԻԱՆ

10 ՓԱՐԱ

ԶԱՅՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՄԵՋ

Քէօյլիւն թարգմանաբար երէկուան Դաշինքի մէջ հրատարակուած յօդուածը լաւ տպագրութիւն մը չգործեց վըրտաւ:

Քէօյլիւն բնդհանրապէս ուրախ զըւարթ յօդուածներ կ'հրատարակէ, ամենեւեմ տխուր նիւթի մը վրայ ճառած առեւտրական, միշտ գիտած նմ որ ուրախ չեղտ մը կ'աղբղեցնէ անոր մէջ, ահա այս պատճառաւ մասհոգիւն տպագրութիւն մը գործեց վրաս երէկուան «Համաձայնութեան» տէրութեանց վրայ զըրած յօդուածը:

Փիլիսոփայական տեսութիւն մըն ալ ընել փորձած էր Քէօյլիւն անոր մէջ, ցոյց տալու համար անշուշտ թէ ներկայ համաշխարհային պատերազմը հակափիլիսոփայական սկզբունքներով կ'մղուի թէեւ փիլիսոփայութիւն և պատերազմ իրարու հակընդդէմ տարրեր են, թէեւ իւրարու անհաշտ են, բայց մեր Քէօյլիւն պաշտօնակիցը ուզած է զանոնք քովէ քով բաղմունքի, չեմ կրնար առաջիկութիւն մը ընել, քանի որ այդպէս կ'վաժարուի:

Միայն չկրցայ հասկնալ թէ Քէօյլիւն ինչո՞ւ կ'ափսոսայ փիլիսոփայական սկզբունքներու անսկիզբունքի համար: Քանի որ կ'ընդունի թէ ներկայ պատերազմին մէջ ոտնակոխ կ'ըլլան այդ սկզբունքները, Համաձայնութեան կողմէ, ինչո՞ւ միւս կողմէ չուզեր խորհիլ թէ այդ սկզբունքները կ'նուիրագործուին Զինակիցներու կողմանէ և զէթ ասով չմխիթարուիր:

Եթէ Իտալիան Համաձայնութիւնը որոացած ըլլալուն համար կ'տխրի, առիակ ինչպէս մամուսակին ինք գրած էր, չկրնար չօշափելի աղբիւրներէն մը գործել պատերազմի բնդհանրաւ կացութեան վրայ, մնաց որ Իտալիոյ մեր թշնամիներու կողմ ըսնելը հինցած իրողութիւն մըն է և անոր անգլապատնալու տեղի չկայ, իսկ անով զբաղելու բնաւ պէտք չենք տեսներ:

Քէօյլիւն կ'տխրի Պիւրիոյ և Սերպիոյ վիճակուած կացութեան վրայ, որոնք Համաձայնութեան զոհեր կ'գտանի, որոնք խորտակուած իրենց եղած չղզողուն խոստումներէն, վտանգիցին իրենց երկիրները թշնամիներու ստիգ կոխան գործնելով: Այս հիման վրայ Քէօյլիւն կ'զուլաւորէ ցարդ պատերազմին ճառանկեղ Պալքանիան տէրութիւններէն Ռումանիան և Պուլկարիան և կ'զայտանայ որ Անգլիոյ անգործութեան գաւառապատած է հելլենական նուաւորութիւնը, Յունաստանի եղբայրները պաշտօնով և մէկիկ մէկիկ փոխապատանի կըլզիները գրաւելով:

Քէօյլիւն ինչպէս կ'երեւի, Ռումանիոյ և Պուլկարիոյ բռնած ընթացքները, խոտոր կ'համեմատեցնէ, անոնց չէզոք մընալու համար բարձրարարքաւ հաւատաքիններուն հետ, կ'ողբայ այժմէն անոնց վրայ, եթէ երբէք Համաձայնութեան ճիւղաններուն սակ իշխան և տխուր տպաւորմը կ'ընդունարէ այդ երկու երկիրներուն համար:

Ինչո՞ւ այսքան յոռետեսութիւն, չեմ հասկնար, երբ մէջտեղ գիւրան մը կայ, որպէս Քէօյլիւն իր առակի կարգիցած արաքսութեան և նախազգացումներով այդ երկու երկիրներու խոտորմնազգուծութիւնը այժմէն կ'տեսնէ:

Բայց երբէք յուսահատելու չէ, և

ինչպէս մինչև այժմ հաստատ հաւատք ունեցած ենք, նոյն հաւատքով շարունակելու ենք ընթանալ, եթէ նոյնիսկ դառն յուսանքներ չենք մասնաւորապէս հաւատարմութիւնը զէթ փոյլ ըլլալուն տպացուցանենք:

100

ԱՍՊԵՏ Գ. ՊՈՒՊԼԻԻ ԴԱԳԱՂԻՆ ԱՌՋԵԻ

ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆ Պ. Ս. ԱՆԱՍԱՍԻԱՏԻ

Աթենասայ քաղաքին մեծ քաղաքացիին՝ Պիւրիկիւնի բարեօրէն պայքարը մը զոհներուն համար սահմանած տապալանը զիրը մէջ կը բերեմ՝ որ կ'ըսէ. «Պէտք է պատիւներով մեծարել բոլոր անոնք՝ որ բարի գործեր կատարած են»: Եւ ես որուն Իզմիրի յոյն օրթոտոքս հասարակութեան կողմանէ կողմանէ հանդուցելոյն վերջին ողջոյն մը տալու տխուր պարտականութիւնը վիճակեցաւ, կրնամ ըսել, Բարեւոյն պայքարը մղողները արժանի են պատուոյ և մեծարանաց ցոյցերու, և ազգութեան Գէորգ Պուպլին մէկն էր այդ պայքարողներէն և ուրեմն արժանի պատիւներու:

Գէորգ Պուպլին մահուամբ, զոր յանկարծ Ալիերոնի մահադաղը հնձեց զեւ և ըրտասարկութեան գործունեաց և առողջ հասակին մէջ՝ թէեւ նա այլևս կիսանքի կէս ճամբան կտրած ըլլայ, իր առաջնորդ քաղաքացիին կը կորնցնէ ոչ միայն Հայ հասարակութիւնը այլևս ըստ վանդակի Իզմիր մեծաքաղաքը անխորհրդաբար Զգաճուած քաղաքացիս զուրա էր այլևս Հասարակութիւնները ազգութեամբ, կըրօնքով և գաւառներով իրարմէ բաժնող անձուկ սահմաններէն: Գէորգ Պուպլին իր վեհաճն հոգով, որ տառապող մարդկութեան վիշտերը ամօքելու բարեգործութիւնը միայն կը ճանշնար, յաջողելով յիշեալ սահմանները խափանել և աներեւութեանց, բարեգործութիւնը իր կիսանքին նշանաբանն ընել, նմանած էր Առաքեալին «սոս բարոյ և ճշմարտի»:

Իհեախիւ մատուցուած պատիւները չեն անոնցմէ, զոր կը բաշխէ հարստութեան համար անարգ չղջորթութիւնը, այլ հանդուցելոյն առաքելութիւններուն ճանաչումէն բխած պատուոյ ցոյցեր, թափուած արցունքները կեղծաւորութեան արցունքներ չեն, այլ վշտի ճըլմարիտ արտայայտութիւններ, վստայի այն անոյշ լեզուն որ կը յուզէր, կը յափըշտակէր և կը խէր գաւառներէն ձեռքէն Աթենասայ քաղաք, ոչ ես պիտի լսուի օտմանեան և օտար գաւառացի արահներուն մէջ: Պիտի լսէ այն բերանը՝ որ միշտ պաշտպան հանդիսացած է տառապաններուն և թէմիսի գաղանիքներուն առջև անճիւղողներուն:

Հայ հասարակութեան սուգին մասնակցեցաւ նաեւ Օրթոտոքս Հելլենութիւնը՝ ի յարգանս ծաղիկագոյն գնելով անոր վրայ, եւ վստահ եմ որ ուրիշ հասարակութիւններ ինչպէս նաեւ օտար գաւառները ալ մասնակցած են, վստայի թէեւ Գէորգ Պուպլին հարազատ հայ՝ սակայն միևնոյն տոհմ ամենուս կը վերաբերէր, քանի որ ամենքս ալ բարեբարութեամբ ենք իրմէ:

Յոյն հասարակութեան վիշտը՝ իր այս տխուր հանդէսին պաշտօնագէտ մասնակցելէն կը յայտնուի արդէն: Հելլէն հիւպատոսական իշխանութիւնը կըրնայ վկայել այն առաջարկութեան որ և

զաւ Հելլէն կառավարութեան՝ հանդուցեալը պատուանշանով մը մեծարելու համար:

Գէորգ Պուպլին միայն թեմիսի գիտութեան խորհրդազգածը և պատաստըրը էր, նա Հելլէնի աշակերտն ալ էր, որով ոչ միայն հայ պարբերական մամուլը իր թանկագին աշխատակցէն կը զրկուի, այլ և Գաղափարաւ Մուսան իր պերճ հետադրէն, զոր լսեցինք բաղմութիւն հաւաքողներու մէջ, ըլլայ հրէական կամ քրիստոնեական Յորմէհեա Գէորգ Պուպլին ստանձնեց հայ արտիւն և իգական մանկութեան կրթական գործին հոգարարութիւնը, նոր շունչ և հոգի տուին հայկական կրթարանները: Հանդուցեալը գերմարդկային ճիգեր ըրած է նաեւ հայ օրթոտոքին կիսանքը ապահովելու և փրկելու համար:

Այս պատուական անձին արժանիքը գնահատեցին նաեւ Թուրքիոյ և Աւստրիոյ Կայսերական Կառավարութիւնք՝ պատուանշաններով մեծարելով զինքը, ինչպէս նաեւ Հելլէն Կառավարութիւնը, որուն արտաքին գործաց նախարարութեան առաջարկ եղած էր Ս. Փրկչի խաչով զարդարելու անոր կուրծքը:

Եւ եթէ այսքան իրաւամբ ամբողջ իզմիր քաղաքը կողբայ քու անգարմանի կորուստը, ո՞վ Գէորգ, հապա ի՞նչ պէտք է ըլլայ որբացեալ զաւակներու և պատու ամուսնոյց վիշտը: Անոնց մէկ միւս թաղութիւնը՝ քեզի տրուած պատիւներն են և մեր երկնաւոր կրօնքը, որ անսկիզբութիւն կը խոստանայ արքա-յութեան մէջ մեր սիրելեաց հոգիներուն հետ:

Հողը թիթիկ՝ գայ վրայ, անմուսնաւ լի՛ց Գէորգ Պուպլին:

ՀՈՂԱԿՈՅՏԻՆ ԱՌՋԵԻ

ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆ Ի ԴԻՄԱՅ ՊՅՆ ԼՃԵԱՆ
ՎԱՐՔԱՐԱՆԻ

Այս պահուս խմբուած ենք մեր վերջին յարգանքը մատուցանելու մեծանձն տապալին, Իզմիրի հայութեան մեծազոյն զէմքերէն միայն մարմինը հողին յանձնելէ առաջ:

Ո՞վ չի ճանշնար այս աղնիւ ու վեհ հողին, որ բարութեան ու անձնութեան թեան մարմնացումն էր մեր ետական ու անձնատէր իրականութեան մէջ: Ինչպէս յայտնել այն անպատում վիշտը, զոր պատճառեց մեզի իր յանկարծական մահը, այս անպատանի և շանթահարիչ կուրուստը ցնցեց Իզմիրի բովանդակ ժողովուրդը և մասնաւորապէս հայ համայնքը: Քաղաքը զրկուեցաւ իր աղնիւ քաղաքացիին, Ազգը՝ իր առաքելի ազգակիցին, մատուրականը՝ իր խոստումն խորհրդառուէն, զարոյցը՝ իր լուսոյ աղբիւրէն, աշակերտը իր մեկենասէն, և կեղեցին՝ իր բարեգործիչէն, ամօքները՝ իր հետադրէն, մամուլը՝ իր ժրաշան աշխատակցէն, ժողովուրդը՝ իր հօրմէն, և ազգաւը՝ իր առատածնուն բարեբարէն:

Պուպլին ամէն տեղ էր և ամենուրեք լրագրի, զարոյցի, եկեղեցիի, տօնախմբութեան, հանդէսի, երեկոյթի, թատրոնի, բարեգործական ընկերութեանց, ազգային պաշտօններու, անհատական և հաւաքական ձեռնարկութեանց, մէկ խօսքով հասարակական ամէն խաւերու և չընտանեկանութեան մէջ: Իր գթազգ ազգակիցներուն մասնաւորապէս, և հաւաքաբար մարդկութեան վիշտը, բնդհանրապէս կը տուայտէր զինքը, իր

Ողբացեալ Ապետ Գ. ՊՈՒՊԼԻ

զգայուն հոգին գթութեամբ ու կարեկցութեամբ լի էր զէպի ինկածը, զէպի թշուառը և զէպի կարօտեալը: Ամեն տեղ կը հասնէր թշուառութեան կրակը մարելու, ամենուս կողմէր առանց աղբի և կրօնի խարոյթեան: Եւ ասկայն գոհացում չէր գտներ իր հոգին, եղած միջոցները շատ անբաւական էին իր մարդասիրական բոլոր խաշակները իրականացնելու:

Ապա... յիշուի Ապետ, աւելի պատշաճ տրուած մը կարելի չէր գտնել իրեն համար, մեր օրերու տապալան էր ան, որ վեհագործին կը հասնէր ամեն տեղ՝ ջախջախելու ինչ որ ստոր էր ու վատ և պաշտպանելու ինչ որ աղնիւ էր ու լաւ:

Իր մեղրածուր բերնով ջատագոված է բարին, աղնիւն ու գեղեցիկը, ունկընդիւնները հմայելու և իրեն հետ վեր բարձրացնելու անսովոր կարողութեամբ օժտուած հետադրը կը նմանէր այն հովիւին, որ իր սրնիկի գլխակաւն մէջտալով կառնեցնէ ու իր շուրջը կը խմբէ իր հօտը:

Այսօր կրկին խմբուած ենք իր շուրջը... Սակայն աւա՛ղ, հիմա այլևս ան չի նուազեր, անողոք բան մը խորտակած, փչրած է անոր սրնիկը ու հովիւը կը լսէ՛. կը լսէ՛...:

Բայց անոր քաղցրիկ ձայնը տակաւին կը հնչէ մեր ականջներուն մէջ և մենք կ'զգանք անոր հոգիին մերձաւորութիւնը մերինին հետ: Մենք հիմա չպիտի ողբաւնք իր մահը, որովհետեւ ան մեզած չէր պայծառ լուսապատկով մը շրջանակուած իր պատկերը, մեր հոգիներուն մէջ զետեղուած է և ալ այդ պատկերը թող ըլլայ այն հրեղէն սրնը, որ մեզի պիտի առաջնորդէ զէպի բարին, աղնիւն ու առաքելին, զէպի անձնութեան և անձնագոհութիւն:

Ազգային Անցուդարձ

Քաղաքիս Հելլենական հիւպատոս Մ. Տինարիս առջի օր փոխադարձ շնորհակալութեան այցելութիւն տուաւ Առաջնորդ Սրբազանին:

—Ազգ. վարժարանաց Տիկնոնց խնամակալութիւնը երկուշաբթի օր նիստ գումարեց Մեքուրական վարժարանի մէջ նախապահութեամբ Առաջնորդ Ս. Թ. Սպարթալը, Ս. Մ. Աղնապարիս, Մ. Հ. Մատնեան, Լ. Տոք. Թոփալեան և Մ. Յ. Համբարձումեան Որոշուեցաւ շուրջ 30 ուսուցիչ օժանդակութիւն մը ընել Ուսումն. Խորհրդոյ, ուսուցչաց նախապէս ունեցած պահանջքի վճարման համար: Ժողովը զբաղեցաւ զլիաւորարար յոռաւ:

